

Jeelo als bron van kansen

Hoe je met Jeelo diversiteit als rijkdom kunt benutten

Dolf Janson

Sommige basisscholen hebben de naam een 'superdiverse school' te zijn. Die term is niet altijd als compliment of aanbeveling bedoeld. Op de Middelburgse basisschool Het Element wordt zo'n typering inmiddels als heel positief beleefd. De omslag kwam zo'n vier jaar geleden, toen het team besloot met Jeelo te gaan werken. Met name de projecten met de daarop aansluitende kennis- en competentielijnen zag het team als een kans om hun onderwijs beter te kunnen afstemmen op de diversiteit van hun leerlingen.

Mogelijkheden scheppen

Nu ze een paar jaar ervaring hebben met deze manier van werken, weten ze dat hun keus indertijd een juiste was, vertellen Marloes Wondergem (Jeelo-coördinator) en Esmeralda Akdag (ib'er en taalcoördinator). De school werkt in drie units (peuters en 1^e en 2^e leerjaar, 3^e t/m 5^e leerjaar, 6^e t/m 8^e leerjaar) en heeft in de open met elkaar verbonden lokalen voornamelijk werkplekken, waardoor de leerlingen geen eigen tafel of stoel hebben. Dit maakt het mogelijk kinderen flexibel en doelgericht van de ruimte en de leraren gebruik te laten maken. De aanwezigheid van onderwijsassistenten is daarbij een noodzakelijke voorwaarde, doordat de kinderen heel gevarieerde ondersteuning nodig hebben. Hierdoor kunnen ze goed samenwerken en zelfstandig oefenen en lukt het steeds beter om aan te sluiten bij de verschillen in voorkennis van de leerlingen. Ook de specifieke kwaliteiten van de leraren kunnen door die unitteam-aanpak beter worden benut.

Alle projecten bevatten genoeg elementen die de kinderen aanspreken en uitdagen. Opvallend is dat steeds weer andere leerlingen opvallen. Waar de een het prachtig vindt om teksten te schrijven, bloeien anderen op bij het maken van mandala's van blaadjes en andere natuurlijke materialen en dan heel veel gevoel voor symmetrie blijken te hebben. Ook was het voor de betrokken leraren verrassend dat zelfs de leerlingen uit het 3^e leerjaar heel goed begrepen wat Anne Frank had meegemaakt. Diverse leerlingen hadden vergelijkbare ervaringen als vluchteling of kenden de verhalen van familieleden.

Woorden en betekenissen

Het is opvallend hoe goed leerlingen woorden oppikken die binnen een project betekenis krijgen. Juist doordat die woorden op verschillende momenten en in ander verband gebruikt worden binnen het project, zijn de leerlingen al gauw geneigd om die woorden ook zelf te gaan gebruiken als ze iets moeten presenteren, mondeling of schriftelijk.

De combinatie van woord en beeld blijkt goed te werken. Hierbij helpt het gebruik van ondersteunende gebaren. De onderbouwunit van het team heeft hiervoor een scholing gevolgd, waardoor dit een vanzelfsprekende aanpak is geworden.

Daarnaast is het handig dat in de school een logopediste een werkplek heeft waar ze twee dagen per week circa 30% van de leerlingen ondersteunt met uitspraak en woordenschat. Onze Nederlandse klanken zijn voor kinderen die opgroeiden met een taal met een sterk daarvan afwijkend klankpatroon best een opgave. Door deze constructie is er een lagere drempel voor ouders om met hun kind naar logopedie te gaan en missen kinderen minder lestijd, doordat ze niet heen en weer naar een logopedist hoeven te gaan. Zo kan het geen belemmering meer zijn om kinderen te laten profiteren van deze deskundigheid.

Meertaligheid verrijkt

Tot enkele jaren geleden dacht men dat alleen Nederlands spreken noodzakelijk was voor de taalontwikkeling van kinderen met een andere thuistaal. Inmiddels weten we beter. Juist het doorontwikkelen van de thuistaal is bevorderlijk voor het ontwikkelen van het Nederlands als tweede of derde taal. Bij taalontwikkeling gaat het immers niet alleen om losse woorden, maar ook om de achterliggende betekenissen en de verbanden daartussen. Hoe beter je een taal spreekt, hoe meer je daarvan oppikt en dat weer kunt gebruiken in die volgende taal. Meertaligheid blijkt juist kinderen op voorsprong te zetten. Ook dit hebben leraren op Het Element ingezien. Het gevolg is dat de meertalige prentenboeken weer uit het magazijn zijn opgediept en in ere hersteld. Ook komen ouders voorlezen in hun eigen taal. Daarna kunnen die kinderen datzelfde boek zelf lezen in het Nederlands. Niet alleen de kinderen profiteren hiervan. Ook de ouders worden zo actief betrokken bij school en voelen zich gewaardeerd om hun inbreng en hun achtergrond. De kleedjesmarkt, die werd gehouden in het kader van het project over geld, bracht veel ouders op de been. Bovendien bleken allerlei kinderen een groot talent te hebben voor het omgaan met geld, voor ondernemen, verkooptechnieken en onderhandelen. Dat stimuleert durf en zelfvertrouwen en motivatie om nog meer te willen leren.

Ouderbetrokkenheid

De projecten leiden tot allerlei vormen van presentatie. Een serie posters, een tentoonstelling, allerlei 'producten', zoals constructies, kweekfels of baksels.

Hiervoor worden de ouders uitgenodigd zodat zij met hun kinderen kunnen zien waartoe het afgeronde project heeft geleid. De opkomst is steeds groot. Alle kinderen zijn namelijk trots op wat ze hebben gedaan en gemaakt. De niveaus van die producten verschilt vaak nogal, doordat kinderen van verschillende leeftijden/leerjaren aan hetzelfde project meedoen. Dit is geen probleem doordat de kinderen niet met elkaar maar met zichzelf worden vergeleken: Wat heb jij hierdoor geleerd? Wat ben jij te weten gekomen? Wat heb jij over jezelf ontdekt? Ouders blijken door deze laagdrempelige opstelling van de school en de enthousiaste verhalen van hun kinderen ook meer vertrouwen in de school te ontwikkelen. Ze vragen om raad en ze durven dingen te doen en te uiten die ze voorheen voor zichzelf hielden. Dat groeiende zelfvertrouwen van moeders en vaders helpt ook de kinderen. Opmerkelijk is ook dat ouders die bij het kiezen van een school de stap durven zetten om bij deze school binnen te kijken, al snel heel enthousiast zijn en hun kind aanmelden.

De teamleden slagen er steeds weer in de thematafels met interessante materialen te vullen, waardoor die voorwerpen en beelden met de bijbehorende termen echt gaan leven voor de kinderen. Zo kunnen ze gedurende een project ook zelf weer even terugkijken wat er nog meer bij hoorde, hoe dat heette en waarvoor je dat kunt gebruiken.

Een aansprekende presentatie van boeken rond elk project hoort daar ook bij. Dit vinden de teamleden ook een belangrijk aspect van zo'n project: er moet genoeg te lezen en te bekijken zijn. Vandaar dat zij naast de eigen uitgebreide bibliotheek daarvoor graag van de Zeeuwse bieb gebruik maken.

De grote diversiteit aan achtergronden en herkomst van de leerlingen biedt ook een breed perspectief op de wereld. Dat is in een historische stad als Middelburg, die een belangrijke rol speelde in de wereldhandel van de VOC, een extra kans om de projecten breedte en diepte te geven.

Recent werden twee kinderen aangemeld, die tot dan in het buitenland waren opgegroeid. Zij spraken daardoor nog geen woord Nederlands. Op Het Element waren zij direct van harte welkom. Enkele andere kinderen die ook hun taal spreken werden als mentor aan hen gekoppeld. Zo voelden zij zich vanaf het begin op hun gemak en welkom in de groep en konden zij zich verder ontwikkelen.

Verbondenheid met de stad

Om zo te kunnen werken is contact met de buitenwereld essentieel. Zo is in het kader van het project over verkeer de wijkagent op school geweest. Was een politieagent voordien in de beleving van veel leerlingen iemand waar je beter uit de buurt kon blijven, na dat bezoek werd hij, zodra hij langs kwam, als een popster toegejuicht... Het bleek iemand te zijn die je kon vertrouwen en die je wilde helpen als dat nodig was.

Zo zijn er ook contacten met de Sorooptimistenclub. De leden zelf vertegenwoordigen allerlei 'interessante' beroepen, maar zij hebben ook een netwerk waardoor het team vrij eenvoudig allerlei experts op het spoor kan komen en in contact kan brengen met de leerlingen.

Blijven ontwikkelen

Betekenisvol onderwijs blijkt de sleutel voor een complexe leerlingenpopulatie. Op deze Jeeloschool is die diversiteit niet te negeren. Door die als team te accepteren en tot kwaliteitskenmerk te maken, plukken de leerlingen de vruchten van betekenisvol projectmatig onderwijs.

Voor de teamleden betekent dit voor de komende jaren dat zij zich steeds verder blijven ontwikkelen en zo de andere mogelijkheden van Jeelo stap voor stap blijven invoeren. In het schooljaar 2019-2020 betekent dit onder andere muziekonderwijs toevoegen aan de projecten.

Tegelijk signaleren de teamleden soms aspecten die voor hun leerlingen nog passender gemaakt zouden kunnen worden. Daarover hebben zij dan contact en waar mogelijk leidt dit tot een verdere aanpassing of doorontwikkeling van het materiaal. Als lid van de Jeelo-community ben je tenslotte niet alleen afnemer, maar ook medeopdrachtgever...

Dit maakt dat die 130 leerlingen in Middelburg zich steeds meer in hun element kunnen voelen, op Het Element.